

א) ב"ק ק"ח: ג) ויע"י
תוס' ט"ז כ"ז: ד"ה וחס
דוע"ל.

גליון הש"ס

תוס' ד"ה מה וכו'
בשארם ליה כך וכך
הדין. עין גיטין דף ל"ב ע"א
תוס' ד"ה כיון:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה מה. ועי"ל
ט"ו. י"ב אבל כל הפוסקים
מולקט ע"ז: [ב] שם
איכא לאוקמי כו'. י"ב אבל
רש"י שם ד"ה פרדיסא
והר"ש ור"פ כתבו בספר
או סמדר וקושיא תוס'
מין המ"מ משום דלין
דך למכור פירות פרנס
ק:

מוסף רש"י

הגדול את חבירו
והבליע לו בחשבון.
לאחר זמן לקח היטו
מקח ושמתן לו דמיס
הוסף עליהם מעות הגולה
והבלע בחשבון, שהיה
צוה לומר הרי גולתה,
ב"ק ק"ח: וירדות את
כוורתו. לטון העלמ
דינן של כל דבר המדבק,
וכן לענין פת המדבקת
בתור נקראת העלמת
רביה, הירודה פת מן המורה,
על שם שהדבק עשו על ידי
חלות טעוה מדיבק בדומי
הכלי בכל לדיון מדופן אל
דופן ממדת עוגל הכלי
(שופטים י"ד ט).

איזהו נשך פרק המישי בבא מציעא

סד.

עין משפט
נר מצוה

בעישורייא וחומשייתא. אם יש לחלקם למעות העודפות להוליאן עשרה עשרה או ה' ואין אחד או שנים עודפות שאין צאת לכלל ה' יש לומר טענה צחצחוני אם עישורייא ניהו טעה בין חמשים לארבעים או בין ארבעים לשלשים ואם אינן עשיריות ושנן חמישיות יש שהיו רגילין למנות חמשה חמשה ואם היו עודפות הרבה כגון כ"ה טעה בעשיריות כדפי' ויש כאן טעות של י' בדילוג אחד וכה' העודפות טעה בין ג' לארבע או אם עודפות ט"ו או כ"ה טעה ג' פעמים או ה' פעמים צחצחוני של חמש אבל אם עודפות על החמישיות אחת או ב' או ג' וד' שאינן מגיעות לה' לא טעה כלום וכולם מתנה: **ואי איניש תקיפא הוא.** זה שנתנס או לאדם קשה הוא שאינו רגיל לגמול חקדים ולתת מתנת חנם: **מאי.** במה יתלה זה לעכבס צידו: **אמר ליה.** כיון דליכא למימר טעה צחצחוני תלינן למימר דלמא מיגזל גוליה זה ימיס רביס וזה לא ידע והשתא מלאו לבו להשיבו: **דלא שקיל וטרי ליה.** לא נשא ונתן עמו מעולם: **כשיליה פירקין.** כשקיים לדרוש צחצי ולא שמעתי מחילת דבריו: **שמעתי דקאמר קרי קרי.** שמעתי דורש ומזכיר **לדועין תמיד:** **יהבינא לך.** לאחר זמן: **בני גרמירא.** אמה אמה: **איסנהו.** אם יש לו בגנו גדולות בני אמה: **ליסנהו.** ועודן קטנות הן אסור: **ולרדוס את כוורסו.** על שם שמעיות חלות חלות וצוקות מדופן אל דופן קרי ליה רדייה כרדיית פת מדוצקת צתנור: **מה שעזי חולצות מכור לך.** כך וכך זוו אם מעט אם רב יגיען: **מוסר.** שהרי קיבל עליו הפסד ושכר הלכך אפי' ימנא יותר משוה הדמים אין כאן אגר נטר ליה דאי הוה צניר מדמים נמי הוה שקיל: **אבל אמר לו קוד.** שאין ואחיל גביה בשכר הקדמת המעות אסור: **איכא דאמרי.** גבי קרי אמר רבא שפיר דמי: **והא פניא אסור.** גבי גזיה וחלצ: **לאו מיניה קא רבו.** חלצ הבא לאחר זמן

בעישורייא וחומשייתא. הם היו רגילין צחצחנה כדרך שאנו מונין אחד אחד ולדיןן היו בכל ענין כדפי' שהדעת טועה: **מה שעזי חולצות מכור לך מותר.** הך כרייתא לא קשיא לרב דאסר לקמן פרדיסא צוק פירקין (דף עג.) דהכא אין רגילות לולול צבציל המתנת יוס או יומיס לכך מותר שמקבל עליו הפסד ושכר וכך יכול להפסיד כמו להשתכר הלכך אפילו ימנא יותר מן הדמים שנתן לא הוה אגר נטר אבל פרדיסא אסר רב דקא אחיל גביה טובא שרגיל לקנות צעוד שהוא צוקר ומשום הקדמת מעות עד זמן הצניר אחיל גביה והוה אגר נטר ואע"ג דהתם נמי זימנין דלית צבו תיזהא דקאמנר שמואל כגון צבר או קרח או גשמים ומפסיד הכל רב לא חייס להכי דלא שכיח הוא ור"ת לרב דאסר פרדיסא מ"ש ממשכנתא דסורא דמשמע לקמן (דף עז.) דשריא לכ"ע דכתיבי הכי במשלם שניא חילין תיפוק ארעא דא צלא כסף דשרי אפילו לכמה שנים לאחולי גביה כ"ש לשהה אחת ויש לומר דשלי משכנתא דסורא שקונה קרקע מעכשיו צמעות ונטר לפירומיה אי לא יפדנה הלואה אבל פרדיסא אינו וזכה צשום דבר והוה זוזי הלואה גביה עד הצנייה ועוד דמשכנתא דסורא קניו לו קרקע לכל דבר אפי' למשטח צה פרי ולהעמיד שם צהמותיו וכל שמשיש שירצה אבל צפרדיסא אינו מוכר אללא י"י צלצד [א] ועוד י"ל דרב לא אסר פרדיסא אללא דוקא כשאמר ליה כך וכך היינן מכור לך אבל אם מכר לו הן רב הן מעט מה שיגדל מודה רב דשרי ואפ"ה שרי שמואל משום תיזהא שיינן יהיה רע ולא ישוה הדמים שנתן והכא צקרי ועזי חולצו דאסור מודה שמואל דלא שייך ציה תיזהא ולאייכא דאמרי נמי דשרי רבא כיון דממילא קא רבו אחיא אפי' אלינא דרב ואע"ג דהתם נמי ממילא קרבי [ב] איכא לאוקמי דהתם מיירי צפרדיסא כשללא ילא עדיין הפרי כלל: **אי תקפח ברשותך.** תימה דייכי מיירי דאי צשמך ח"כ אפילו אמר ליה אי תקפה אי ילא צרשותך ואי יקרי צרשותי הוה שרי שהיה מתנה עמו שאם יוקיר יהא המקח קיים מעכשיו ואין המעות הלואה אללא ואי תקפה או ילא יהא המקח בטל ויהיו המעות הלואה ויחזירם לו ומה רצית יש כאן ואי צשלל משך מה צריך להתנות אי תקפה צרשותך כי לא אתני יכול לחזור דליכא מי שפרע כיון שמפסיד הכל דמשמע לעיל צפ' הוהב (דף עז ט.) גבי ההוא חמרא דבעי למנסציה דצי פרוק רופילא וי"ל דלעולם איירי צשמך ואפ"ה אסור אי אמר אי ילא צרשותך דחציצ קרוב לשכר ורחוק להפסד כדאמר לקמן (דף ע.) גבי עיסקא דאסור אע"ג שיכול להתנות שאם יצא הפסד צעיסקא יהיו כל המעות הלואה ואם יצא ריוח יהיו כולם פקדון אללא ודאי כיון דאחריות ההפסד על המקבל לא מהני אפילו צתנאי להחשיבס פקדון א"י מיירי כשלל משך וצריך להתנות דאי לא מתני איכא מי שפרע דאין צו כל כך הפסד דאיכא דיתחא ליה צחלל טפי מצחמרל כדאמרין צהמוכר את הספינה (צ"ב ד' פד: ושם) ור"ת אכתי כי לא אתני נמי יכול לחזור צו אי תקפה דמקח טעות הוא אפי' הביאו לוקח צציתו ושהה הרבה ואחר כך החמיץ דא"ר חגיגה צהמוכר את הפירות (שם ד' טז.) גבי מוכר י"ן לחצירו והחמיץ לא שנו אללא צצנקניס דלוקח אבל צצנקניס דמוכר מצי אמר ליה הא חמרך והא קנקןך ואפי' מאן דפליג. התם ואמר מולל דגצברא גריס מ"מ כי אתני מאי פריך הכא קרוב לשכר ורחוק להפסד הוא והא מקח טעות הוא דליכא למימר מוליה דלוקח גריס כיון דהמתנה עמו דאי תקפה צרשותיה וצסוף פירקין (ד' עג.) נמי אמרינן גבי רבנן דיהבי זוזי אחמרא צתשרי ומצחרי להו צצטב וקאמר אחמרא יהבי ואחלל לא יהבי ואין לחלק צין מוכר צתשרי ולוקח צצטב לשאר השנה דצהמוכר פירות לא קמפליג צין קודם צצטב לאחר טצטב לכך נראה דתקפה דהכא לאו היינו שהחמיץ אללא קלקול צעלמא כמו י"ן הנמכר צחנות דהמוכר פירות דאותו שהחמיץ אחר תשרי מתשרי היה עומד להתחמך כדאמר צסוף פירקין ואותו הוה מקח טעות אבל תקף דהכא אין זה הקלקול ראוי לעמוד מתשרי ואין זה מקח טעות ועליה יהבי זוזי והוה תקפה דהכא כי ההוא דהמוכר פירות דאמר רבא האי מאן דצצין חצימא דחמרא ותקף כו' דלאו היינו החמיץ דבעי צצטר חלל מאי ואף על גב דצהיהא דצרכות (ד' ה:) רב הונא תקיפא ליה ארבע מאה דני דחמרא הוה החמיצו דקאמר אייקר חלל מ"מ הך דהכא לאו היינו החמיץ כדפי' ור"ת מאי צריך לקמן (שם) טעמא דמעיקרא חלל חלל מיופק ליה דאפילו צתקפה דליכא למימר הכי שרי להתנות כדאמר הכא כיון דקיבל עליה יוקרא חולל קרוב לזה ולזה הוא וי"ל דקלקול של חמיצן שכיח הלכך אע"ג דמקבל עליה יוקרא חולל הוא רחוק להפסד והוה דומה לרצית אי לאו טעמא דמעיקרא חלל חלל א:

ל א מיי פ"ד מהלכות
מלוה ולה הלכה י
סמג לאחין קלו טוש"ע
ח"מ סי' רלב סעיף ב':
לא ב מיי פ"ד מהלכות
גביה ה' י ופ"א
מה' גזילה ואצרה ה' ח
סמג עשין ע"א טוש"ע ח"מ
סי' שנה סעיף א וסי' שסו
ספי"ב צבג"ה:
לב ג מיי פ"ט מהל'
מלוה ולה הלכה ג
סמג לאחין קלו טוש"ע י"ד
סי' קעג סעיף ט':
לג ד מיי שם הלכה י
סמג שם טוש"ע שם
סעיף ח ובהג"ה:
לד ה מיי שם פ"ח הלכה
י סמג לאחין קלו
טוש"ע י"ד סי' קעג סעיף
יג:

ל"ה א מ"י פ"ג מהלכות
מלוה ולה ה"ב ט
ועין בהשגות וזמנר
משנה סמג לאון ק"ג
טוש"ע י"ד ס' קסו סעיף
ז'
ל"ו ב מ"י פ"ג מהלכות
גזילה ואבידה ה"ב ט
סמג עשין ע"ו טוש"ע ח"מ
ס' שסג סעיף ו'
ל"ז ג מ"י פ"ג מהלכות
מלוה ולה ה"ב ט
סמג לאון ק"ג טוש"ע י"ד
ס' קסו סעיף ז'
ל"ח ד מ"י פ"ג מהלכות
גזילה ואבידה ה"ב ט
סמג עשין ע"ו טוש"ע ח"מ
ס' שסג סעיף ז':

האי קרוב לשכר רחוק להפסד הוא. וא"ת מיקשי ליה אמתי'
(לקמן ע"ב): לילא השער פוסקין דהתם נמי אין הלוקח
מפסיד כלום בתקיפה וי"ל דשאני התם כיון דאין הפירות ז' מזכורין
ללוקח אין ניכר שיהא קרוב לשכר ורחוק להפסד ופוסק עמו על
הגדש (ע"ב) וזרייתא דרבי אושעיא
דקתני (לעיל ד' סג.) יש לו מותר
איכא למימר דאם מתקלקל כל הגדש
או כל חטיף שיש לו אין נותן לו
אחרים אלא מאותם וכן משמע לקמן
(ד' ע"ג): דקאמר מעיקרא דחלא חלא
ואחלא לא יהבי משמע דלקולו אחר
דלאו חימוץ הוו מקבלי ומיהו נראה
קלת דפוסק על הגדש הוי דומיא
דפוסק על שער שבשוק שאין הלוקח
מפסיד בשום ענין ומכל מקום לא
קשה דהתם יכול המוכר לתת לו חטיף
אחרים ואלו שיש לו מסתברא דיכול
לאוכלם ולא מהני יש לו אלא לענין
היתר פסיקה בלבד ורצנן דידיה זוזי
אחמרא משמע דלקולו אחר בר
מחימוץ הוו מקבלי היינו לפי שהיו
סומכין על יין של זעלי בתים דוקא
ולא היו יכולין לקנות מן השוק אחר
וליתן להם: ור"ל ישכור הימנו
בפחות. ס' בןקוטנר בגמרא דיש
ללמוד מכאן שאסור להלוות על הבית
ולדור בו אפילו בנכיתא דתנן לא
ישכור הימנו בפחות ולא דמי למשכונא
של כרס (לקמן ד' ע"ב). דהתם זימנין
דלא שקיל מידי ואפילו הכי מנכה
ליה והוה ליה קונה פירות בנכיתא
על הספק אצל צבית נהנה תמיד
ואין כאן ספק ונמלא שוכר בפחות
[א] ור"ת אמר דצבית נמי זימנין דלא
שקיל מידי או נופל או נשרף או שלא
ינטרן לו אלא צין צית צין שדה
היכא שאינו מלוה מעותיו עליהם
אסור בפחות לאכול הפירות ולדור
צבית דבהכי מיירי מתני' מדקתני
המלוה את חזירו לא ידור בחזירו
ולא קתני על חזירו של חזירו על הבית
או על השדה מותר בנכיתא דאין מפסיד
זעל שדה וזעל חזר
דבלאו הכי לא יוכל להשכירו לאחרים
למכור פירותיו ולפרוע חובו או יקח
המלוה פירות עומם בחובו ויש לתת
טעם אחר לדבריו דכשמלוה על הבית
או על השדה שרי טפי בנכיתא דהוי
כאלו השדה צדו בתורת מכר כל אותן
השנים כדאמרין לעיל (ד' ס"ג): גבי
משכנתא בלא נכיתא אינהו בתורת
זבני אתו לדידה ומיהו בערכין (ד' נ"ג)
דקאמר רבית גמורה היא והתורה
המירה משמע כפירוש הקונטרס דצבית
לא שייך תיבה ושום ספק מדחשיב ליה
רבית גמורה כדאמרין לעיל ונכיתא
לא חשיב לה לעיל אלא אצק רבית ולפירוש
רבינו תם י"ל דה"פ רבית גמורה היא
מדרכנן ולפי שהתורה המירה כהדיא
לא רצו להעמיד שם חכמים דצביתא
ומתני' דקתני רבית ואינה רבית יש
לפרש אינה רבית אפילו מדרכנן ונריך
לדחוק ולפרש לרצו דלע"ג דההוא מנא
סבר דלד אחד צבית שרי אפילו מדרכנן
מ"מ סבר רבא דלית לן למימר שיתיר ר'
יהודה דלד אחד אפי' מדרכנן כל כמה
דלא מפרש כהדיא ומה דשדקדק רבינו
תם מדלא קתני המלוה את חזירו על
חזירו מלכלל דאיירי בשלא הלוהו על
חזירו ודר בחזירו הכי נמי דלא משמע
והתם בעי למימר הלוהו על חזירו דאפילו
על חזירו משמע כדאמרין לקמן (ד' ס"ג):
האי משכנתא באתרא דמסלקי שביעית
משמטתו ועוד דאי לא אהלוהו על חזירו
נקט חזר הוה ליה למינקט מטלטלין
הלוהו ומשמתא במשכונו הכי נמי דלא
משמע אלא ודאי דמשכונו דחזר אמשכונו
דמטלטלין פריך: **אמר רב נחמן אע"פ
שאמרו בו.** צפרק כי"ד הרגל (צ"ק ד' נ"ג)
גבי ההוא גברא דזנה אפדנא אקלקלתא
דיתמי דקאמר ליה קסבר דר נחמן הדר
בחזרו שלל מדעתו לריך להעלות לו
שכר המ"ל אם כן קשיא דרב נחמן אדרב
נחמן דהכא אלא לא קאי התם הכי ועוד
דהכא מיירי בחזר דלא קיימא לאגרא
וגברא ד"א עביד ל"מיגר אימא "א קא
משמע "א. כהאי ליטנא קמא דאפילו
הלוהו אסור קיימא לן דמוכח רבא מיניה
בסמוך והשתא קשה דאדם שמלוה לחזירו
וכי אסור לעשות לו שום טובה שבעולם
לא מביעיא דברים שאין רגילות להשאיל
חנם כגון צית או סוס וכיוצא בהן דאסור
להשאיל למלוה הכי נמי הוה משאיל לו
הוא אוהבו כל כך דבלאו הכי היה משאיל
אלא אפילו דברים שרגיל להשאיל חנם
לאחרים שאין רגילות ליעול שכר מהם
יהא אסור דומיא דחזר דלא קיימא לאגרא
וגברא דלא עביד למיגר דמסיק דאסור
ולאו כולי האי כגון לדור בחזירו ולתקוף
בעבדו אצל להשאיל כליו או סוסו מותר
כיון דבלאו הכי נמי הוה משאיל לו ודיקא
נמי דנקט במתני' חזירו ולא נקט את כליו
או בהמתו בפחות ועוד י"ל דדוקא לדור
שלא מדעת חזירו אסור בכל ענין אפי'
בחזר דלא קיימא לאגרא וגברא דלא עביד
למיגר דכיון שלא צרשט עושה נראה דעל
המלוה סומך שבשכילו יסבולו העבדים
אצל מדעתו לא אסור אלא צדצר שלא
היה עושה ליה למלוה בלא הלואה
דומיא דהקדמת שלום דסוף פירקין (ד'
ע"ב): שאין אסור אלא באותו שלא היה
רגיל מקודם לכן להקדים ובהכי איירי
מתניתין דמשמע הפשט דאיירי במלוה
הדר מדעת ליה ולא אסור אלא בחזר
דקיימא לאגרא וכן משמע מדקתני לא
ישכור הימנו בפחות ומשמע נמי דמתחילת
דירתו שוכר הימנו מדעתו והא דקא
מסיק קמ"ל לא בעי למימר קא משמע
לן דמתניתין איירי אפילו בחזר דלא
קיימא לאגרא דמתני' לעולם איירי
בדקיימא לאגרא כיון דמדעתו נכנס:

קרוב לשכר. אם יקרה: רחוק להפסד. אם תקפה לא מקבל
עליה. ומינא צפירקין (ד' ע"ב) קרוב לשכר
ורחוק להפסד רשע דשקיל רבית כיון
דליתו מקבל עליו אחריות המקח נמלא
שאין זה מכר ומעות הלוואה הן אצלו
וקריבות השכר ממתת רבית הוא:
ה"ג כיון דקביל עליה זולא קרוב ליה
וליה הוה: **אע"פ שאמרו.** צבצבא
קמא פרק שני (ד' נ"ג): **אינו צריך
להעלות לו שכר.** ואוקימנא בחזר
דלא קיימא לאגרא אצל האי גברא
שדר זה עביד למיגר בית לדירתו
דהוה ליה זה נהנה וזה לא חסר:
**בחזר דקיימא לאגרא וגברא דעביד
למיגר.** המלוה הזה היה שוכר אחרת
אם לא מלא זה דהוה ליה הוא נהנה
וצעל חזר חסר דהא קיימא להכי
שהיה משכירה לאחרים: **אצל חזר
דלא קיימא לאגרא.** דהוה ליה זה לא
חסר: **וגברא דלא עביד למיגר.**
דהוה ליה זה לא נהנה דבלאו הכי
נמי לא הוה מיגר שיש לו אחרות:
קא משמע לן. דמחימוץ כרביית. ויש
ללמוד מכאן שאסור להלוות על בית
ולדור בו אפילו בנכיתא דתנן לא
ישכור ממנו בפחות. ולא דמי למשכונא
של כרס (לקמן ד' ע"ב). דהתם זימנין
דלא שקיל ציה מידי ואפי' הכי מנכי
ליה והוה ליה קונה את הפירות
בנכיתא זו על הספק אצל כאן זה
נהנה תמיד ואין כאן ספק נמלא
שוכרה בפחות: **מאן דאמר הלוהו.**
ולא ק"ץ עמו על מנת לדור ואפילו
הכי אסור: **ר"ש הלויני.** דק"ץ לו
דירת הבית בתורת רבית: **אצל
הלוהו לא.** ומתניתין דק"ץ ליה או
בשעת מתן מעות או לאחר כן:
פקיף עבדי דאינשי דמסיק צבו זוזי.
מחזיק בעצדיהם של זעלי חובות
שלו וכופס לעשות מלאכתו: **נהום
כריסיה.** לחם מאלכו והריני זנו
ציוס מלאכתו: **דארי עבדיה.** כן
היה ומרקד בחנויות לשמות יין:
דלא

(א) צ"ק כ"א. (ב) ס"ג. (ג) ס"ג.
(ד) גיטין י"ב. ע"ש. (ה) ד' ג'
ר"מ הפירות שנתקן בעין
אין ניכר וכו', (ו) ונ"ע
מו"ס צ"ק ז'. ד"ה הלוואה.

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ולא וכו' דבית
צבי וצנין דלא שקיל.
קשה לי הא אם יפול
לא יהיה הנכיתא רק
לפי ערך שדר בו כמו
בשוכר חמור ומת בחצי
דרך לקמן דף ע"א
ואם ימלא דענין נכיתא
לא הוי בדיק זה ולא
נמשך לפי ערך שדר בה
א"כ ממילא יש לקיים יסוד
חלוקה דרש"י ובאמת גם
צית יהיה מותר בנכיתא
דלא יפול או יצרוף יסוד
ושא"ל הלא דלא יסכר
לו בפחות דבשכירות לכה
מקום שיפסיד דלא יפול
או יצרוף יסוד לו השכר
רק עד זמן ההוא לפי
ערך וי"ע: בא"ד אבל
היבא שהלוח על הבית
עין לקמן דף ע"ב תוס'
ד"ה אין:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה ולא. ור"ת
כ"י. גי' וכו' הטור
ורמ"א אצל דעת הרמב"ם
כרש"י ועוד חילק בלא
נכיתא דבשדה הוא אצק
רבית ובבית רבית קולוה
ועי' רמ"ש ס' ל':